บทความวิชาการ

แนวโน้มและโอกาสของพยาบาลวิชาชีพในการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล
Opportunities and Trends for Professional Nurse Entrepreneurs in the Digital Age

วิภาดา คุณาวิกติกุล[1*]
Wipada Kunaviktikul[1*]
[1]*ศาสตราจารย์(เชี่ยวชาญพิเศษ) คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ จังหวัดนนทบุรี*
[1]*Distinguished Professor, Panyapiwat Institute of Management, Nonthaburi, Thailand.*

*ผู้รับผิดชอบหลัก: wipadakun@pim.ac.th
*Corresponding author: wipadakun@pim.ac.th
Received 2 Sebtember 2025 • Revise 04 March 2026 • Accepted 06 March 2026

บทคัดย่อ

บทนำ: *การเปลี่ยนผ่านของวิชาชีพการพยาบาลไปสู่บทบาทของการเป็นผู้ประกอบการ เป็นเส้นทางอาชีพที่สำคัญในยุคดิจิทัลและสังคมสูงอายุบทความนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและโอกาสสำหรับพยาบาลผู้ประกอบการในประเทศไทย ซึ่งได้รับแรงขับเคลื่อนจากหลายปัจจัย เช่น การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของประชากรและเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ ทำให้เกิดความต้องการบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างมืออาชีพสูงขึ้น ขณะที่เทคโนโลยีเช่นปัญญาประดิษฐ์และการแพทย์ทางไกลเปิดโอกาสให้พยาบาลสามารถสร้างธุรกิจที่หลากหลายได้บทความนี้วิเคราะห์แนวโน้มตลาดสุขภาพและสุขภาวะที่ชี้ให้เห็นถึงการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับชีวิตยืนยาวและการใช้เทคโนโลยี พยาบาลผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้สองกลุ่มหลักคือ ธุรกิจที่เน้นการดูแลผู้ป่วยโดยตรง เช่น บริการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน และธุรกิจที่ต่อยอดจากองค์ความรู้ เช่น ธุรกิจให้คำปรึกษาด้านสุขภาพการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวถึงความท้าทายที่พยาบาลผู้ประกอบการต้องเผชิญ เช่น ภาระงานหนักและข้อกำหนดทางกฎหมายที่ซับซ้อน* ***สรุป:*** *การเป็นพยาบาลผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องผสมผสานสมรรถนะที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะด้านวิชาชีพ สมรรถนะด้านการบริหารองค์กร สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสมรรถนะส่วนบุคคลซึ่งถึงแม้จะมีความท้าทายหลายด้านที่สำคัญต่อสภาการพยาบาลและสถาบันการศึกษาในการเร่งปรับปรุงข้อกำหนดทางกฎหมายและหลักสูตรเพื่อบ่มเพาะผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้พยาบาลสามารถสร้างธุรกิจที่ยั่งยืนและสร้างคุณค่าให้กับสังคมได้อย่างแท้จริง*

คำสำคัญ: พยาบาลผู้ประกอบการ; ธุรกิจสุขภาพ; สุขภาพดิจิทัลสมรรถนะพยาบาล

Abstract

Introduction*: The transition of the nursing profession toward the role of an entrepreneur represents a vital career path in the digital era and an aging society. Objective: This article aims to analyze the trends and opportunities for nurse entrepreneurs in Thailand, driven by several factors such as structural demographic shifts and digital technology. Specifically, Thailand's complete transition into an aged society has increased the demand for professional elderly care services. Meanwhile, technologies such as Artificial Intelligence (AI) and telemedicine have opened opportunities for nurses to establish diverse businesses. This article analyzes*

health and wellness market trends, highlighting the growth of businesses related to longevity and technology integration. Nurse entrepreneurs can operate in two primary categories: 1) Clinical-focused businesses, such as home healthcare services, and 2) Knowledge-based businesses, such as health consulting and the use of digital technology. Furthermore, it addresses the challenges faced by nurse entrepreneurs, including heavy workloads and complex legal frameworks. Results: Achieving success as a nurse entrepreneurship requires the integration of four core competencies: professional, organizational management, interpersonal, and personal competencies. Despite various challenges, it is essential for the Nursing Council and educational institutions to accelerate the modernization of legal regulations and curricula to foster an entrepreneurial spirit. Such support is a crucial element in enabling nurses to build sustainable businesses and contribute genuine value to society.

Keywords: Nurse Entrepreneurship; Healthcare Business; Digital Health Nursing Competencies

บทนำ

วิชาชีพการพยาบาลในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับจุดเปลี่ยนครั้งสำคัญจากแนวโน้มสำคัญของโลก (Global megatrends) โดยเฉพาะการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างรวดเร็วและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนผ่านของพยาบาลวิชาชีพไปสู่การเป็นพยาบาลผู้ประกอบการ (Nurse entrepreneurship) กำลังเป็นเส้นทางอาชีพที่กำลังเติบโตเป็นหนึ่งในทางเลือกของความท้าทายในระบบสุขภาพของประเทศไทย วิชาชีพการพยาบาลมีโอกาสและศักยภาพสูงในการก้าวเข้าสู่การเป็นผู้นำในการดูแลสุขภาพที่เป็นอิสระจากแรงขับเคลื่อนของการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มของโลกและของประเทศที่ส่งผลต่อธุรกิจด้านสุขภาพ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างประชากรในหลายประเทศทั่วโลก ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลก (WHO) ระบุว่าภายในปี พ.ศ. 2573 ประชากร 1 ใน 6 คนของโลกจะมีอายุ 60 ปีขึ้นไป และความต้องการบุคลากรด้านสุขภาพจะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมหาศาล[1] สอดคล้องกับสถานการณ์ในประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged society) มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2564 [2] โดยในปี พ.ศ. 2565 มีผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 20[3] สถิตินี้สะท้อนถึง "วิกฤตการณ์การดูแล" ที่ซับซ้อนขึ้นและความต้องการบริการสุขภาพที่เข้าถึงง่ายและมีความเฉพาะตัว ซึ่งเกินกว่าขีดความสามารถที่ระบบการดูแลโรงพยาบาลแบบดั้งเดิมจะรองรับได้เพียงพอ ก่อให้เกิดความต้องการ การบริการดูแลผู้สูงอายุอย่างมาก ส่งผลให้เกิดการเติบโตของธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ (Longevity economy & Age tech) ทั้งการให้บริการและผลิตภัณฑ์ต่างๆ สำหรับผู้สูงอายุ นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ก้าวหน้าก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ และส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ เติบโตอย่างต่อเนื่อง เช่น ธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce), ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI), ความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR), ความจริงเสริม (Augmented Reality: AR) และการให้บริการทางการแพทย์และการพยาบาลแบบทางไกล (Telemedicine and telenursing)[4] สิ่งเหล่านี้ ล้วนส่งผลให้พยาบาลสามารถสร้างธุรกิจที่หลากหลาย ตั้งแต่การดูแลผู้ป่วยโดยตรงไปจนถึงธุรกิจที่ต่อยอดจากองค์ความรู้เฉพาะทาง เช่น การให้คำปรึกษาด้านกฎหมายหรือการบริหารธุรกิจ นอกจากนั้น การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรและสภาพอากาศ ปัญหาภาวะโลกร้อนและทรัพยากรที่น้อยลงจนถึงขาดแคลนทำให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การผลิตและจำหน่ายรถยนต์ไฟฟ้า การเกิดโรคติดเชื้ออุบัติใหม่ การแพร่ระบาดของเชื้อโรคใหม่ ๆ ทำให้ผู้คนต้องปรับพฤติกรรมและมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เช่น ยาและวัคซีน นอกจากนี้ฟิสค์ (Fisk)5 ยังได้เสนอแนวโน้มสำคัญ (Megatrends) ในช่วงปี ค.ศ. 2020-2030 ได้แก่ เศรษฐกิจโลกกำลังเปลี่ยนขั้วอำนาจ โดยมีตลาดเกิดใหม่ (Emerging markets) เช่น จีนและอินเดีย เข้ามามีบทบาทสำคัญมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มของเศรษฐกิจไร้สัมผัส (Contactless economy) ที่เติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะหลังวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้คนหันมาใช้จ่ายและทำธุรกรรมการเงินผ่านช่องทางดิจิทัลมากขึ้นเพื่อลดการสัมผัสการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปัญหาโลกร้อน เป็นประเด็นอันดับต้นๆ ที่ทุกประเทศต้องเร่งแก้ไข ซึ่งส่งผลให้เกิดการทำธุรกิจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและพลังงานสีเขียวและการรณรงค์ให้ใช้พลังงานสะอาดหรือสร้างบริการใหม่ๆ นอกจากนี้ เทคโนโลยีด้านสุขภาวะ (Wellness tech) เติบโตอย่างก้าวกระโดด ทำให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลสุขภาพและบริการทางการแพทย์ได้ง่ายขึ้นผ่านอุปกรณ์อัจฉริยะต่าง ๆ

ล้วนแล้วแต่ก่อให้เกิดโอกาสทางธุรกิจสำหรับผู้ที่ต้องการเป็นผู้ประกอบการอิสระที่มีความหลากหลายครอบคลุมตั้งแต่ธุรกิจการดูแลผู้รับบริการหรือผู้ป่วยโดยตรง เช่น การให้บริการการดูแลที่บ้านและบริการการแพทย์และการพยาบาลทางไกล เป็นต้น และช่วยให้พยาบาลได้ใช้ศักยภาพด้านอื่นๆ ให้มากขึ้นเป็นการก้าวข้ามบทบาททางการพยาบาลคลินิกแบบเต็มรูปแบบเดิมไปสู่การสร้างมูลค่าในรูปแบบที่แตกต่างไป[5] เปลี่ยนเป็นผู้ประกอบการโดยเป็นเส้นทางที่กำลังเติบโตภายใต้ความท้าทายนี้ การเป็นพยาบาลผู้ประกอบการ (Nurse entrepreneurship) จึงกลายเป็นเส้นทางอาชีพใหม่ที่มีนัยสำคัญ โดยนิยามของการเป็นพยาบาลผู้ประกอบการ คือการที่พยาบาลวิชาชีพนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ทางการพยาบาลมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างสรรค์ธุรกิจหรือนวัตกรรมด้านสุขภาพของตนเอง โดยมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการและรับความเสี่ยงในฐานะเจ้าของกิจการ[9] อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเส้นทางนี้จะมีโอกาสมากมาย แต่ก็มีความท้าทายบางประการ เช่น การมีภาระงานที่หนักเกินไปในงานประจำที่อาจนำไปสู่ภาวะหมดไฟ (Burnout)[6] รวมถึงความซับซ้อนของข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการสถานพยาบาล[7] ด้วยเหตุนี้ การที่พยาบาลวิชาชีพจะประสบความสำเร็จในการเป็นผู้ประกอบการที่ยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องมีการผสมผสานสมรรถนะที่สำคัญ 4 ด้านเข้าด้วยกัน ประกอบด้วย สมรรถนะด้านวิชาชีพ คือความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพ สมรรถนะด้านการบริหารองค์กร ซึ่งครอบคลุมทักษะการตลาด การเงิน และการจัดการความเสี่ยง สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อการสื่อสารและเจรจาต่อรอง และสมรรถนะส่วนบุคคล ที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นและจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ[8] การผสานสมรรถนะเหล่านี้จะช่วยให้พยาบาลสามารถเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้บริการในสถานพยาบาลไปสู่การเป็นผู้นำและผู้สร้างมูลค่าในตลาดสุขภาพได้อย่างแท้จริง ดังนั้น บทความวิชาการฉบับนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวโน้มและโอกาสของพยาบาลวิชาชีพในการเปลี่ยนผ่านสู่บทบาทผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลและสังคมสูงอายุ โดยเนื้อหาจะครอบคลุมประเด็นหลัก ได้แก่ แนวโน้มเชิงโครงสร้างที่กำหนดอนาคตการดูแลสุขภาพ โอกาสทางธุรกิจที่หลากหลายสำหรับพยาบาลผู้ประกอบการ ทั้งในกลุ่มธุรกิจที่เน้นการดูแลผู้ป่วยโดยตรงและธุรกิจที่ต่อยอดจากองค์ความรู้ ทักษะและสมรรถนะสำคัญทั้ง 4 ด้าน ที่เป็นหัวใจสำคัญสู่ความสำเร็จ ความท้าทายและปัจจัยที่ต้องพิจารณา โดยเฉพาะด้านกฎหมายและจรรยาบรรณวิชาชีพ และกรณีศึกษาจากประสบการณ์จริงเพื่อเป็นบทเรียนในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อมุ่งหวังให้พยาบาลวิชาชีพและองค์กรที่เกี่ยวข้องเล็งเห็นถึงโอกาสและเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบสุขภาพผ่านบทบาทผู้ประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวโน้มและโอกาสของพยาบาลวิชาชีพในการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล

บทความฉบับนี้จะนำเสนอการร้อยเรียงเนื้อหาจากภาพรวมแนวโน้มสุขภาพระดับโลกสู่โอกาสทางธุรกิจเชิงโครงสร้างในประเทศไทยและสมรรถนะที่พยาบาลวิชาชีพจำเป็นต้องพัฒนาเพื่อตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการซับซ้อนขึ้น ดังนี้

1. แนวโน้มที่กำหนดอนาคตการดูแลสุขภาพ (Future healthcare trends)

จากรายงานวิเคราะห์อุตสาหกรรมสุขภาพปี พ.ศ. 2568 โดย The Secret Sauce Team ชี้ให้เห็นว่าเทคโนโลยีจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ทำให้อุตสาหกรรมสุขภาพและสุขภาวะ (Health and wellness) เติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยเฉพาะระหว่างปี พ.ศ. 2568-2569 แนวโน้มที่น่าจับตามองคือ การมีชีวิตยืนยาวและเทคโนโลยีเพื่อผู้สูงอายุ (Longevity and Age-Tech)10 เป็นธุรกิจที่ตอบโจทย์ความต้องการกับประชากรสูงวัยที่พร้อมจ่าย รวมทั้งคนรุ่นใหม่เพื่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ เช่น Gen Well คนรุ่นใหม่ใส่ใจเรื่องสุขภาพและคุณภาพชีวิตตนเองมากขึ้น การให้บริการสุขภาพที่เปลี่ยนแปลง การบริการด้านการแพทย์เข้าถึงได้ง่ายและใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากขึ้น เสมือนมีแพทย์อยู่ที่บ้านตลอดเวลา การดูแลสุขภาพที่เน้นการใช้กิจกรรมทางสังคมแทนการใช้ยา, การทำความเข้าใจร่างกายอย่างลึกซึ้ง และการดูแลสุขภาพจากข้อมูลที่บ้าน (Home clinic hubs) นอกจากนี้ ตลาดยังเติบโตอย่างแข็งแกร่งในธุรกิจเฉพาะทาง เช่น คลินิกเสริมความงามที่มีมูลค่าตลาด 82,800 ล้านบาท และคลินิกทันตกรรมที่มีมูลค่า 36,000 ล้านบาท ซึ่งขับเคลื่อนโดยการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ (Medical tourism) และแนวโน้มตามสื่อออนไลน์ต่าง ๆ [11,12]

2. แนวโน้มเชิงโครงสร้างที่เป็นโอกาสทอง (Structural megatrends)

ความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่เกิดขึ้นพร้อมกันทั้งด้านสังคมและเทคโนโลยี ได้กลายเป็นแรงผลักดันที่เปิดประตู

สู่โอกาสใหม่สำหรับพยาบาลวิชาชีพ โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านสังคมผู้สูงอายุ ด้านปฏิวัติทางเทคโนโลยีและสุขภาพดิจิทัล และด้านการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันและองค์รวม ดังนี้

2.1 ด้านสังคมสูงอายุ

ประเทศไทยได้เข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Aged society) ตั้งแต่ปี 2564 เนื่องจากมีสัดส่วนประชากรที่อายุ 60 ปีขึ้นไปเกินร้อยละ 20 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นร้อยละ 32 ภายในปี พ.ศ. 25834 วิกฤตการณ์นี้ได้สร้างการเปลี่ยนแปลงของ ความต้องการการดูแลสุขภาพที่ซับซ้อนขึ้น และยังเปิดเผยให้เห็นถึง ช่องว่างด้านการดูแลที่ชัดเจน[13] ข้อมูลจากมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย[14] ระบุว่าสัดส่วนประชากรวัยทำงานต่อผู้สูงอายุ 1 คน ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 9.3 ในปี พ.ศ. 2537 เหลือเพียง 3.2 ในปี พ.ศ. 2567 และสัดส่วนผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวก็เพิ่มขึ้นเกือบสี่เท่าในเวลาเดียวกัน ตัวเลขเหล่านี้ แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการดูแลผู้สูงอายุแบบดั้งเดิมที่พึ่งพาครอบครัวอย่างเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการในปัจจุบันได้อีกต่อไป สถานการณ์ดังกล่าว ทำให้มีความจำเป็นต้องมีผู้ให้บริการดูแลอย่างมืออาชีพจากภายนอกเข้ามาเติมเต็มช่องว่างนี้ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจ Home care และ Nursing home มีความต้องการสูงและมีโอกาสเติบโตอย่างยั่งยืน[15] นอกจากนี้ นโยบายของภาครัฐยังช่วยสนับสนุนตลาดนี้ด้วยการสร้างบุคลากรผู้ดูแลและจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพระดับอำเภอซึ่งตอกย้ำถึงความพร้อมของตลาดและโอกาสทางธุรกิจในตลาดผู้สูงอายุอีกด้วย

2.2 ด้านการปฏิบัติทางเทคโนโลยีและสุขภาพดิจิทัล

การเข้ามาของเทคโนโลยีและสุขภาพดิจิทัลได้เปลี่ยนโฉมวงการสุขภาพอย่างสิ้นเชิงโรงพยาบาลนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดขั้นตอนการทำงาน เช่น การบันทึกข้อมูลผู้ป่วยด้วยระบบดิจิทัล การใช้หุ่นยนต์และการพัฒนาแอปพลิเคชันทางการแพทย์[16] นวัตกรรมเหล่านี้ยังได้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้กับธุรกิจที่เรียกว่าการบริการสุขภาพทางไกล (Telehealth) รวมถึงการพยาบาลทางไกล (Telenursing) ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่แพทย์และพยาบาลสามารถให้คำปรึกษาและดูแลผู้ป่วยจากระยะไกลผ่านระบบออนไลน์ได้ บริการนี้ไม่เพียงช่วยลดความหนาแน่นของปริมาณผู้รับบริการในโรงพยาบาลแต่ยังทำให้ผู้รับบริการในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดในการเดินทางสามารถเข้าถึงการรักษาได้ง่ายขึ้น กรมการแพทย์[17] ระบุถึงการเติบโตของ Telehealth ไม่ใช่แค่การนำเครื่องมือดิจิทัลมาใช้แต่เป็นการเปลี่ยนกระบวนทัศน์จากการมุ่งเน้นที่ "การรักษา" ไปสู่ "การเชื่อมต่อและการเข้าถึง" ดังนั้น พยาบาลผู้ประกอบการสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างธุรกิจที่ให้บริการปรึกษาและติดตามผลจากการรักษาพยาบาลทางไกลได้อย่างต่อเนื่อง เป็นการลดต้นทุนในการดำเนินงาน ลดต้นทุนคงที่ (Fixed cost) เช่น ค่าเช่าสถานที่ โดยเปลี่ยนมาใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการเชื่อมต่อกับผู้ป่วยและขยายขอบเขตการให้บริการได้อย่างไร้ข้อจำกัด การสร้างแพลตฟอร์มสุขภาพดิจิทัลไม่ได้เพียงแค่สร้างความสะดวกสบายเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างโอกาสทางธุรกิจรูปแบบใหม่ที่มุ่งเน้นการเชื่อมต่อผู้ป่วยกับผู้ให้บริการได้อย่างใกล้ชิดและมีความเป็นส่วนตัวมากขึ้นพยาบาลสามารถสร้างโมเดลธุรกิจแบบสมัครสมาชิก (Subscription model) เพื่อดูแลสุขภาพต่อเนื่องได้ ซึ่งเป็นรายได้รูปแบบใหม่ที่ยั่งยืนกว่าการรับจ้างเวรรายวัน

2.3 ด้านการดูแลสุขภาพเชิงป้องกันและองค์รวม

เศรษฐกิจสุขภาวะ (Wellness economy) ของประเทศไทยได้เปลี่ยนสถานะจากเพียงแค่กระแสความสนใจในสุขภาพไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่ามหาศาลและมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจโดยรวม[18] แสดงให้เห็นว่าอุตสาหกรรมนี้ขับเคลื่อนด้วยปัจจัยเชิงโครงสร้างที่แข็งแกร่งทั้งจากพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปหลังการระบาดของโรคโควิด-19 การเข้าสู่สังคมผู้สูงวัยและการสนับสนุนอย่างจริงจังจากภาครัฐที่ต้องการยกระดับประเทศให้เป็นศูนย์กลางสุขภาพนานาชาติ (Health hub) แม้ว่าตลาดจะมีการแข่งขันอย่างดุเดือด ชี้ให้เห็นว่ามูลค่าตลาดที่มหาศาลนี้เปิดพื้นที่ให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises: SMEs) โดยเฉพาะในตลาดเฉพาะกลุ่ม (Niche Market) พยาบาลสามารถยกระดับบทบาทสู่การเป็นที่ปรึกษาด้านสุขภาพ (Nurse health coach) ที่ออกแบบโปรแกรมเฉพาะบุคคล (Personalized program) เช่น การจัดการโภชนาการสำหรับผู้ป่วยเบาหวานที่ต้องการออกกำลังกาย หรือสปาเพื่อการบำบัดทางการพยาบาล ซึ่งเป็นการบูรณาการองค์ความรู้วิชาชีพเข้ากับธุรกิจสุขภาวะ (Wellness) การบูรณาการเทคโนโลยี และการสร้างความร่วมมือข้ามอุตสาหกรรม การทำความเข้าใจโมเดลธุรกิจและแหล่งรายได้ของแต่ละภาคส่วนจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้อย่างแม่นยำและมีโอกาสในการเติบโตได้อย่างเต็มที่

การประเมินมูลค่าตลาดรวมของธุรกิจเวลเนสในประเทศไทยจากแหล่งข้อมูลต่างๆ มีตัวเลขที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ[19, 21-22] สะท้อนให้เห็นถึงความซับซ้อนของคำจำกัดความและขอบเขตของอุตสาหกรรมนี้ ข้อมูลจาก Welidahealth ระบุว่ามูลค่าตลาดธุรกิจ Wellness ในไทยอยู่ที่ประมาณ 2 แสนล้านบาทในปี 256518 จากรายงานข้อมูลเศรษฐกิจเชิงสุขภาพของประเทศไทย ปี 2566 ระบุว่า Wellness economy ของ ไทยสร้างรายได้กว่า 1.4 ล้านล้านบาท[23] จากการจัดงาน Thailand Wellness & Healthcare Expo 2025 โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ระบุว่าอุตสาหกรรมนี้มีมูลค่าตลาดรวมกว่า 1.2 ล้านล้านบาท[20] และจากข้อมูลของ Informa Markets ระบุว่าธุรกิจ Healthcare & Wellness สร้างรายได้ 1.13 ล้านล้านบาท การที่ตัวเลขเหล่านี้มีความแตกต่างกันตั้งแต่ 2 แสนล้านบาทถึง 1.4 ล้านล้านบาท[23] ชี้ให้เห็นว่าคำจำกัดความอาจมีความแตกต่างกัน โดยตัวเลขที่ต่ำกว่ามักจะนับเฉพาะธุรกิจเวลเนสโดยตรง เช่น สปา การออกกำลังกายและอาหารสุขภาพ ในขณะที่ตัวเลขที่สูงกว่าน่าจะรวมเอาภาคส่วนการดูแลสุขภาพเข้ามาด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด "Health & Wellness Economy" และนโยบาย Medical/ health hub ของรัฐบาล[22] การขยายขอบเขตการนับนี้แสดงให้เห็นโอกาสในการสร้างรายได้ที่แท้จริงไม่ได้จำกัดอยู่แค่ธุรกิจเวลเนสแบบเดิม แต่มาจากการบูรณาการและสร้างมูลค่าเพิ่มร่วมกับภาคส่วนทางการแพทย์ ซึ่งเป็นตลาดที่มีกำลังซื้อสูงและมีศักยภาพในการเติบโตในวงกว้างปัจจัยขับเคลื่อนหลักของการเติบโตนี้มาจากกระแสความใส่ใจสุขภาพผู้คนทั่วโลกและในไทยหันมาให้ความสำคัญกับสุขภาพเชิงป้องกันมากขึ้นหลังการระบาดของโควิด-19 และการเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศไทยเป็นปัจจัยที่ผลักดันความต้องการบริการด้านสุขภาพและการดูแลแบบองค์รวม[3] และการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว ได้แก่ มาตรการฟรีวีซ่าช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติให้กลับมาอย่างรวดเร็ว โดยมีจำนวนถึง 35.54 ล้านคนในปี 2567[24] ซึ่งส่งผลดีโดยตรงต่อธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้บริโภคในยุคดิจิทัลไม่ได้รอให้เจ็บป่วยแล้วจึงไปพบแพทย์ แต่หันมาให้ความสำคัญกับการตรวจสุขภาพเชิงป้องกันและการดูแลตนเองมากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงของการเจ็บป่วยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-Communicable Diseases: NCDs) ซึ่งเกิดจากพฤติกรรมการใช้ชีวิต BDMS Wellness Clinic กล่าวถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้เปิดโอกาสให้พยาบาลสามารถขยายบทบาทจากผู้ให้การรักษาในภาวะเจ็บป่วยไปสู่การเป็น "โค้ชด้านสุขภาพ" (Nurse health coach) หรือ "ผู้ให้คำปรึกษา" ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพในระดับบุคคลและชุมชน[25] พยาบาลสามารถใช้ความรู้ด้านการพยาบาลผนวกกับองค์ความรู้ด้านการแพทย์ทางเลือก, โภชนาการ, หรือการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม (Holistic care) เพื่อออกแบบโปรแกรมการดูแลเฉพาะบุคคลที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างตรงจุด[26] การประกอบธุรกิจด้านส่งเสริมสุขภาวะต่าง ๆ เช่น ธุรกิจสปา ธุรกิจด้านการออกกำลังกายในรูปแบบที่หลากหลาย ฟิตเนส อาหารสุขภาพ คลินิกความงาม การเปิดคลินิกพยาบาลตามขอบเขตการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและผดุงครรภ์ เป็นต้น

3. โอกาสทางธุรกิจที่หลากหลายของพยาบาลวิชาชีพ

พยาบาลผู้ประกอบการ หมายถึง การที่พยาบาลผันตัวมาเป็นเจ้าของธุรกิจด้านสุขภาพและการพยาบาล ซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่การดูแลผู้ป่วยโดยตรงแต่ยังรวมถึงการใช้ประสบการณ์และความรู้มาต่อยอดในธุรกิจด้านอื่น ๆ[9] เช่น การเปิดสถานสอนพิเศษด้านสุขภาพ การเป็นที่ปรึกษา หรือการทำวิจัยและบริหารองค์กรด้านสุขภาพแนวโน้มดังกล่าว เกิดขึ้นจากพยาบาลที่มีความต้องการใช้ทักษะวิชาชีพในรูปแบบที่ยืดหยุ่นและเป็นอิสระมากขึ้นกว่าบทบาทเดิมในโรงพยาบาลโดยมีแรงจูงใจตั้งแต่การมองหาอาชีพเสริมไปจนถึงการตัดสินใจที่จะออกจากงานประจำเพื่อสร้างเส้นทางอาชีพใหม่ที่ตนเป็นเจ้าของอย่างเต็มตัว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าวิชาชีพการพยาบาลกำลังก้าวข้ามจากบทบาทของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรสุขภาพไปสู่การเป็นผู้สร้างสรรค์และผู้นำในตลาดสุขภาพด้วยตนเอง พยาบาลผู้ประกอบการสามารถเลือกเส้นทางธุรกิจได้หลากหลาย โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่ ธุรกิจที่เน้นการดูแลผู้ป่วยโดยตรงและธุรกิจที่ต่อยอดจากองค์ความรู้ดังนี้

3.1 ธุรกิจที่เน้นการดูแลผู้ป่วยโดยตรง (Clinical-focused businesses) ธุรกิจประเภทนี้ใช้ความเชี่ยวชาญทางการพยาบาลเป็นแกนหลักในการให้บริการ[27] ตัวอย่างเช่น Home healthcare และ Nursing home เป็นธุรกิจหลักที่สอดรับกับสังคมสูงอายุโดยครอบคลุมบริการที่หลากหลาย เช่น การดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยหลังผ่าตัด การจัดการยา และ การให้การดูแลแบบประคับประคอง[28] ธุรกิจ Telehealth และการปรึกษาออนไลน์เป็นธุรกิจที่เติบโตจาก

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารทางไกลเพื่อให้บริการดูแลผู้ป่วย ซึ่งรวมถึงการติดตามอาการผู้ป่วยจากระยะไกล การให้คำปรึกษาด้านสุขภาพ และการให้ความรู้ด้านการดูแลตนเอง[29] คลินิกเฉพาะทาง พยาบาลสามารถเปิดธุรกิจเฉพาะทางที่ใช้ทักษะการพยาบาล เช่น คลินิกความงามที่ให้บริการตามขอบเขตที่พยาบาลสามารถทำได้ คลินิกโภชนาการที่ให้บริการออกแบบ โปรแกรมดูแลสุขภาพ หรือคลินิกให้คำปรึกษาด้านการมีบุตรยาก[27] ธุรกิจสถานบริการการดูแลเด็ก รวมถึงธุรกิจด้านการส่งเสริมสุขภาวะ (Wellness services business) ดังกล่าวมาข้างต้นโดยรวมถึงการใช้แนวทาง นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่สำคัญคือ ธุรกิจบริการส่งเสริมสุขภาวะสีเขียว (Green wellness services) ซึ่งมุ่งเน้นการดำเนินการที่ลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon footprint) เพื่อตอบสนองต่อกระแสความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม การลดคาร์บอนในธุรกิจพยาบาลสามารถทำได้ผ่าน การบริการพยาบาลทางไกล (Telenursing)[29] หรือธุรกิจที่ดำเนินการอยู่แล้วและยังมีอีกหลายธุรกิจ เช่นการดำเนินการศูนย์ดูแลสุขภาวะ การออกกำลังกาย อาหาร เครื่องดื่มสุขภาพ ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นต้น

3.2 ธุรกิจที่ต่อยอดจากองค์ความรู้ (Non-clinical-focused businesses) ธุรกิจกลุ่มนี้ใช้ความรู้และประสบการณ์ทางการพยาบาลเพื่อสร้างมูลค่าในรูปแบบอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การเขียนบทความหรือเอกสารด้านสุขภาพ จากเดิมที่พยาบาลให้ข้อมูลสุขภาพแก่ผู้ป่วยอยู่แล้ว[30] แต่ในฐานะผู้ประกอบการ ทักษะการสื่อสารนี้จะถูกยกระดับขึ้นเพื่อสร้างธุรกิจที่สร้างรายได้จากความเชี่ยวชาญทางการแพทย์ โดยเปลี่ยนจากการให้ข้อมูลเพื่อการรักษาเฉพาะรายเป็นการสร้างคอนเทนต์เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายในวงกว้าง[27] ซึ่งรวมถึงการเขียนบทความวิจัย การเขียนขอทุน และการพัฒนาสื่อการสอน ธุรกิจนี้สามารถสร้างรายได้แบบ Passive income และเปิดโอกาสให้พยาบาลใช้ความรู้ในรูปแบบที่ยืดหยุ่นมากขึ้น การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร[28] ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในต่างประเทศคือธุรกิจที่มุ่งเน้นการให้ความรู้และฝึกอบรมแก่พยาบาลด้วยกันเอง เช่น การให้คำปรึกษาด้านการเป็นผู้ประกอบการ หรือการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง[32]

4. สมรรถนะสำคัญและจิตวิญญาณของผู้ประกอบการ

การเปลี่ยนผ่านบทบาทของพยาบาลวิชาชีพสู่การเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล โดยการยกระดับสมรรถนะผ่านระบบการศึกษา ซึ่งความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการต้องเริ่มจากการวางรากฐานในระบบการศึกษา สถาบันการศึกษาพยาบาลควรพิจารณาปรับปรุงหลักสูตรในทุกระดับ ระดับปริญญาตรีควรบูรณาการวิชาด้านการจัดการธุรกิจเบื้องต้นและการตลาดดิจิทัล เพื่อปลูกฝังจิตวิญญาณผู้ประกอบการให้แก่พยาบาลรุ่นใหม่ และมุ่งเน้นการเป็นผู้ประกอบการบริการพยาบาลในระดับคลินิกพยาบาลและการผดุงครรภ์ หรือคลินิกพยาบาลชุมชนอบอุ่น ในเครือข่ายสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช.[33] ส่วนระดับบัณฑิตศึกษาควรมุ่งเน้นการสร้างพยาบาลนวัตกร ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางที่สามารถทำการวิจัยสร้างนวัตกรรมจากการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาด้านสุขภาพเชิงระบบและเพื่อสร้างหลักฐานเชิงประจักษ์มายืนยันความคุ้มค่าและประสิทธิภาพของโมเดลธุรกิจสุขภาพใหม่ๆ ซึ่งจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือในระดับสากล นอกจากนี้พยาบาลผู้ประกอบการที่ยั่งยืนต้องตั้งอยู่บนฐานของงานวิจัย พยาบาลต้องเปลี่ยนจากผู้ใช้งานวิจัยมาเป็นผู้ผลิตงานวิจัยที่ตอบโจทย์เชิงพาณิชย์และสังคม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการที่สามารถแก้ปัญหาของผู้ป่วยในยุคดิจิทัลได้อย่างตรงจุด การที่พยาบาลจะประสบความสำเร็จเป็นพยาบาลผู้ประกอบการนั้น จำเป็นต้องการผสมผสานทักษะที่หลากหลาย ทั้งทักษะวิชาชีพ (Hard skills) และ คุณลักษณะส่วนบุคคล (Soft skills)[8,29,31] ดังนี้

4.1 ทักษะวิชาชีพและทักษะธุรกิจที่จำเป็น (Hard skills) นอกจากความเชี่ยวชาญทางการพยาบาลที่สามารถปฏิบัติงานได้โดยอิสระแล้ว พยาบาลผู้ประกอบการยังต้องมีทักษะสำคัญด้านอื่น ๆ ได้แก่ ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจ เช่น การวางแผนธุรกิจ การบริหารการเงิน และการจัดการทรัพยากร รวมถึง ทักษะด้านดิจิทัลเทคโนโลยี เพื่อนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการวางแผนและตัดสินใจสำหรับงานพยาบาล

4.2 คุณลักษณะส่วนบุคคลและทักษะทางสังคม (Soft skills) พยาบาลมีคุณสมบัติที่จำเป็นต่อการทำธุรกิจบริการอยู่แล้ว เช่น ความน่าเชื่อถือ มนุษยสัมพันธ์ ความเมตตา และความฉลาดทางอารมณ์ ในฐานะผู้ประกอบการ ทักษะเหล่านี้จะกลายเป็น จุดแข็งเชิงกลยุทธ์ ที่ช่วยสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจ เช่น ความน่าเชื่อถือที่ผู้บริโภคมีต่อพยาบาลช่วยให้การตลาดและการสร้างแบรนด์ง่ายขึ้น ขณะที่มนุษยสัมพันธ์ที่ดีเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสัมพันธภาพระยะยาวกับลูกค้า ซึ่งเป็นหลักที่สำคัญทำให้ธุรกิจมีความยั่งยืน นอกจากนี้ จิตวิญญาณของผู้ประกอบการ ก็เป็นสิ่งสำคัญทำให้เกิด

ความสำเร็จ ซึ่งประกอบด้วย ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นที่จะทำให้ธุรกิจเติบโต ความหลงใหลและรักในสิ่งที่ทำความกล้าที่จะทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวและรับมือกับปัญหาได้ดี และความศรัทธาในตนเอง ความเชื่อมั่นถึงศักยภาพของตนเอง[26]

จากที่กล่าวมาข้างต้นสมรรถนะที่จำเป็นของพยาบาลผู้ประกอบการแบ่งได้เป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ กลุ่ม 1 สมรรถนะด้านวิชาชีพ คือ ความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างอิสระและมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ด้วยการผสมผสานศาสตร์ความรู้ ทักษะ และทัศนคติเข้าด้วยกันอย่างเหมาะสม กลุ่ม 2 สมรรถนะด้านการบริหารองค์กร เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำธุรกิจ เช่น ด้านการตลาด การบริหารด้านการเงิน การจัดการด้านความเสี่ยง และการบริหารคุณภาพ กลุ่ม 3 สมรรถนะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือความสามารถในการสร้างและรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เช่น ทักษะการสื่อสาร ความสามารถการเจรจาต่อรอง และความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นทักษะพื้นฐานในวิชาชีพพยาบาลอยู่แล้ว และกลุ่ม 4 สมรรถนะส่วนบุคคล เป็นความสามารถเฉพาะตัวที่สร้างความแตกต่าง เช่น ความมุ่งมั่น ความหลงใหล การกล้าเสี่ยง การมีเป้าหมายที่ชัดเจน และความศรัทธาในตนเอง[26] ซึ่งความท้าทายจากภายในวิชาชีพ การผันตัวมาเป็นผู้ประกอบการไม่ใช่เรื่องง่าย พยาบาลต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ทั้งจากภายในวิชาชีพและข้อกำหนดทางกฎหมาย พยาบาลไทยกว่าร้อยละ 70 มีความคิดจะเปลี่ยนอาชีพและลาออกจากงานเนื่องจากภาระงานหนักและสภาพแวดล้อมที่ไม่น่าพึงพอใจภาวะหมดไฟ และการขาดอิสระในการตัดสินใจจึงเป็นแรงผลักดันให้พยาบาลมองหาเส้นทางอาชีพใหม่[6]

5. การตระหนักถึงความสำคัญด้านกฎหมายและจรรยาบรรณ

ในการเป็นผู้ประกอบการ พยาบาลต้องตระหนักถึงความสมดุลระหว่างผลกำไรและจรรยาบรรณด้วยความท้าทายด้านกฎหมายและการขอใบอนุญาต การเริ่มต้นธุรกิจด้านสุขภาพต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่ซับซ้อน เช่น พระราชบัญญัติสถานพยาบาล พ.ศ. 2541 ข้อกำหนดของสภาการพยาบาลและพระราชบัญญัติการประกอบโรคศิลปะ พ.ศ. 2542 ซึ่งการดำเนินการขอเปิดสถานพยาบาลต้องใช้เอกสารและขั้นตอนที่ซับซ้อน อาจเป็นอุปสรรคใหญ่สำหรับพยาบาลที่มีเงินทุนน้อยและขาดประสบการณ์ด้านธุรกิจ[7] อย่างไรก็ตาม ความซับซ้อนนี้ไม่ได้ปิดกั้นโอกาสทั้งหมด แต่กลับเป็นแรงผลักดันให้เกิดนวัตกรรม พยาบาลผู้ประกอบการจึงสามารถเลือกทำธุรกิจที่ไม่เข้าข่าย "สถานพยาบาล" ตามกฎหมายได้ เช่น การให้คำปรึกษาออนไลน์ การเขียนบทความทางการรักษาพยาบาล หรือบริการดูแลสุขภาพที่บ้าน (Home care) ที่มีข้อกำหนดทางกฎหมายแตกต่างกันไป ความเข้าใจในข้อจำกัดทางกฎหมายเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดรูปแบบธุรกิจที่เหมาะสมและสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน กฎหมายวิชาชีพและจรรยาบรรณ การประกอบธุรกิจด้านสุขภาพต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้อง พยาบาลผู้ประกอบการต้องพิจารณาข้อกำหนดทางกฎหมายในแต่ละประเภทธุรกิจอย่างรอบคอบ นอกจากกฎหมายแล้ว การยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพ ซึ่งในการแสวงหาผลกำไรต้องไม่ลดทอนมาตรฐานการดูแล และต้องระวังเรื่องการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล (Personal Data Protection Act: PDPA) ของผู้ป่วยในระบบดิจิทัลก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่ง

สำหรับกรณีศึกษาความสำเร็จและบทเรียนจากประสบการณ์จริง จากการศึกษาจากทั้งในประเทศและต่างประเทศทำให้ได้ภาพที่ชัดเจนถึงเส้นทางและปัจจัยสู่ความสำเร็จของพยาบาลผู้ประกอบการ ดังนี้

จากกรณีศึกษาในประเทศไทย ผลการศึกษาเชิงคุณภาพของเชาวฤทธิ์ เงินไธสง เกี่ยวกับพยาบาลผู้ประกอบการธุรกิจดูแลผู้สูงอายุในประเทศไทยได้ให้ภาพที่ชัดเจนของเส้นทางนี้ พยาบาลกลุ่มนี้เริ่มต้นธุรกิจจากเหตุผลที่หลากหลาย[8] เช่น ความรู้สึกเหน็ดเหนื่อยจากงานประจำหรือการดูแลญาติผู้ใหญ่ของตนเอง ในช่วงเริ่มต้น ได้ใช้ความรู้ทางการพยาบาลแบบองค์รวมเป็นพื้นฐานในการดำเนินงาน แต่เมื่อธุรกิจเติบโตขึ้นก็พบว่าจำเป็นต้องใช้ความรู้หลายด้าน ทั้งการบริหารการเงิน การตลาด และการจัดการพนักงาน ปัญหาที่พบก็มีหลากหลาย เช่น การจัดการความเครียด การแก้ไขข้อขัดแย้งกับญาติผู้ป่วย และการพัฒนามาตรฐานบริการอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม คุณค่าที่ได้รับไม่ได้มีเพียงรายได้ที่ยั่งยืน แต่ยังรวมถึงความอิ่มใจที่ได้ทำงานที่รักและความสุขที่ได้ช่วยเหลือครอบครัวอื่น ซึ่งเป็นคุณค่าที่มากกว่าเงินทอง

จากกรณีศึกษาจากต่างประเทศ Nursepreneurs และ Nurse Next Door[27,28] กล่าวถึงตัวอย่างจากต่างประเทศแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของธุรกิจที่พยาบาลสามารถสร้างได้ ได้แก่ คลีเบอร์ (Kleber) ผู้ก่อตั้ง FreshRN ที่สร้างธุรกิจจากการให้การศึกษาและทรัพยากรสำหรับพยาบาลจบใหม่ มัลแลย์ (Malley) ผู้ก่อตั้ง Empowered Nurses

แพลตฟอร์มที่ให้การฝึกอบรมและคำปรึกษาแก่พยาบาลที่ต้องการเริ่มต้นธุรกิจของตนเอง เทเรซา (Teresa) พยาบาลที่เปลี่ยนเงินลงทุน 6,000 ดอลลาร์เป็นธุรกิจ Hospice มูลค่า 3 ล้านดอลลาร์ โดยใช้ทักษะการดูแลผู้ป่วยในบ้านและสร้างบริษัทที่ช่วยเหลือผู้ป่วยและครอบครัว Kate Ryder ผู้ก่อตั้ง Maven แพลตฟอร์มการแพทย์ทางไกลที่เชื่อมต่อผู้ป่วยกับผู้ให้บริการสุขภาพ กรณีศึกษาเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จของพยาบาลผู้ประกอบการคือการมองเห็นช่องว่างในตลาดการประยุกต์ใช้ทักษะที่ไม่ใช่แค่ทางคลินิก และการสร้างธุรกิจที่ตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้คน

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้

สำหรับพยาบาลที่สนใจก้าวสู่เส้นทางนี้ มีข้อเสนอแนะที่ควรพิจารณา ดังนี้ ประการแรก ประเมินตนเอง วิเคราะห์ว่าตนเองมีความเชี่ยวชาญในด้านใด และมีทักษะที่สามารถต่อยอดเป็นธุรกิจได้หรือไม่ นอกจากนั้น ต้องมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ มีแรงจูงใจ มีสุขภาพดี มีจิตบริการเน้นลูกค้าเป็นสำคัญ มีทักษะการเป็นผู้นำ และต้องมีคุณธรรมในการดำเนินธุรกิจ ประการที่สอง วิเคราะห์ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของตนเอง ค้นหา “Pain Point” หรือช่องว่างในตลาดสุขภาพที่ยังไม่มีผู้ให้บริการอย่างเพียงพอ เช่น บริการเฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุ หรือการให้คำปรึกษาด้านสุขภาพผ่านช่องทางดิจิทัล ประการที่สาม สร้างเครือข่าย มองหาที่ปรึกษา (Mentor) หรือเข้าร่วมองค์กรที่สนับสนุนพยาบาลผู้ประกอบการ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จ และประการที่สี่ เริ่มต้นจากจุดเล็กๆ อาจจะเริ่มจากการทำธุรกิจเสริมควบคู่ไปกับงานประจำก่อน เพื่อทดลองตลาดและเรียนรู้การบริหารธุรกิจโดยไม่ทิ้งความมั่นคงของรายได้เดิม

บทสรุป

การเปลี่ยนผ่านบทบาทของพยาบาลวิชาชีพสู่การเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัล ไม่ได้เป็นเพียงการแสวงหาทางเลือกใหม่ในอาชีพเพื่อความอิสระเท่านั้น แต่เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบสุขภาพเพื่อปิดช่องว่างการดูแลในสังคมสูงอายุและยุคดิจิทัล โดยได้สรุปและข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการขับเคลื่อน ได้แก่ การยกระดับสมรรถนะผ่านระบบการศึกษา สถาบันการศึกษาพยาบาลจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อสร้าง ”พยาบาลนวัตกร” ที่มีคุณภาพ สภาการพยาบาลและสมาคมวิชาชีพควรมีบทบาทสำคัญในการปรับเปลี่ยนโครงสร้างและกฎระเบียบให้เอื้อต่อการทำงานในรูปแบบใหม่ปรับปรุงข้อกำหนดทางกฎหมายและทบทวนขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ให้รองรับนวัตกรรมการดูแลรูปแบบใหม่

เส้นทางสู่การเป็นพยาบาลผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ ต้องเกิดจากการผสมผสานสมรรถนะวิชาชีพ เข้ากับศาสตร์การบริหารธุรกิจ และนวัตกรรมดิจิทัล โดยมีระบบสนับสนุนที่แข็งแกร่งจากสถาบันการศึกษาและสภาวิชาชีพ สิ่งนี้จะไม่เพียงสร้างความมั่นคงมั่งคั่งส่วนบุคคล แต่จะเป็นการสร้างคุณค่าและนวัตกรรมที่ช่วยขับเคลื่อนระบบสุขภาพของประเทศไทยให้ยั่งยืนในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

การมีส่วนร่วมในการเขียนบทความ

ผู้เขียนได้เขียนบทความนี้ด้วยตนเอง

การมีผลประโยชน์ทับซ้อน

ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

แหล่งทุนสนับสนุน (ถ้ามี)

-

กิตติกรรมประกาศ

-

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. Ageing and health [Internet]. Geneva: WHO; 2022 [cited 2026 Jan 25]. Available from: https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/ageing-and-health
2. Foundation of Thai Gerontology Research and Development Institute (TGRI). Situation of the Thai Elderly 2023. Bangkok: Amarin Corporations; 2024. Thai.
3. Karnteera S. The changing world population is about to change [Internet]. Bangkok: Brand Age online; 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://brandage.com/article/34188
4. Ninkitsaranont P. Business/Industry Trends 2020-2022: Private Hospital Business [Internet]. Bangkok: Bank of Ayudhya Public Co.Ltd.; 2020 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/xYtEW
5. Fisk P. Megatrends 2020-2030 what they mean for you and your business, and how to seize the new opportunities for innovation and growth [Internet]. the UK: Bookswarm Limited 2025; 2019 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/u94SF
6. Kotchakrai R. Mahidol University research finds stumbling blocks in the Thai nursing profession. [Internet]. Bangkok: General Administration Division, Mahidol University 2021 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://op.mahidol.ac.th/ga/author-187/
7. Government Information center, Department of Health Service Support. Documents for permit application [Internet]. Bangkok: Ministry of Public Health Thailand 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://hss.moph.go.th/e-service/biz-mrd
8. Ngernthaisong C. Experiences of being a nurse entrepreneur of an elderly care service [Master of Nursing Science thesis]. [Bangkok]: Chulalongkorn University; 2016. 215 p. Thai.
9. Klunklin A, Uppor W. Professional nurses and independent practice in the 21st century. J Chulab horn Royal Acad. 2021; 3(1): 8-18. Thai.
10. The Secret Sauce Team. Explore 10 trends entrepreneurs must know before entering 2026 [Inter net]. Bangkok: the standard co., ltd 2025 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/j9QYU
11. World Health Organization. Global strategy on digital health 2020-2025. Geneva: WHO; 2021.
12. Department of Business Development. Report on Thailand's Health and Wellness Business Situa tion 2025. Bangkok: Ministry of Commerce; 2025. Thai.
13. Thaitgri.org. Report on the situation of the Thai elderly in 2022 [Internet]. Bangkok: Foundation of Thai Gerontology Research and Development institute 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://thaitgri.org/?p=40208
14. Thai PBS Policy watch. The face of Thailand's "complete aging society": more women than men, dependent on others [Internet]. Bangkok: Foundation of the Thai Gerontology Research and Devel opment Institute 2025 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/O7Pma
15. Thailand Development Research Institute. Service industries related to the elderly [Internet]. Bangkok: Economic Research Institute Puey Ungpakorn 2020 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://www.pier.or.th/forums/2020/16/elderly-care/
16. Principle Healthcare. Key technologies in a digital hospital [Internet]. Bangkok: Principal Health care Co., Ltd. 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/ZKezL

17. DMS.go.th. Guideline for the use of the Telemedicine system [Internet]. Bangkok: Ministry of Public Health 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/M8z5B
18. Tantipornsin J. What is the Wellness Business in 2024? [Internet]. Bangkok: Welida Health Wellness Center 2024 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/7pSoU
19. Thairath Money Editorial team. Thailand's Wellness Economy ranks in the world with a value of more than 1.4 trillion baht [Internet]. Bangkok: Thai Rath newspaper Watcharapol Company Limited 2025 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/Rg8xX
20. Work Point today Editorial team. Thailand's Wellness & Healthcare Market Continues to Grow [Internet]. Bangkok: Baekbal Co.Ltd. 2025 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/LzxC0
21. Bangkok Bank SME social planet. 'Health and Wellness' is another mega trend that is growing strongly [Internet]. Bangkok: Bangkok Bank Public Co., Ltd.2022 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/My0db
22. bangkokbiznews.com. 'Health & Wellness' Business: Future Business Trends [Internet]. Bangkok: Bangkok Business Media Co., Ltd. 2024 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/xOyEu
23. BDMS Wellness Clinic. Why is preventive checkup important? [Blog post]. Bangkok: BDMS Wellness Clinic 2022 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/TsxSK
24. Thai PBS Policy watch. How much can visa-free tourism stimulate? [Internet]. Bangkok: Foundation of the Thai Gerontology Research and Development Institute 2025 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://policywatch.thaipbs.or.th/article/investment-17
25. Pookboonmee R. Core competencies of nursing and midwifery professionals in the health care system and the concept of professional competency development in the skill range for nurses (Entrustable Professional Activities for Nurses: EPAs) [Internet]. Ramathibodi School of Nursing, 2023 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/OIZS8
26. Somsap Y, Varee A. Thai Nurse Brand in 21st Century: Challenges for Nursing Profession. JRN-MHS. 2019; 39(3): 169-178. Thai.
27. Nurse Next Door home care service. Business Ideas for Nurses: 10 Creative Nurse Entrepreneur Ideas [Internet]. North America: The Nurse Next Door 2024 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/wOEc9
28. Nursepreneurs. Nurse Entrepreneur Success Stories [Internet]. Philadelphia: NursePreneurs 2024 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://nursepreneurs.com/nurse-entrepreneur-success-stories/
29. Chiaratrakul C. The use of information technology [Internet]. Bangkok: The Senate Newsletter, Office of the Secretary of the Senate 2021 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/Ni2OL
30. Corporate Communications, Faculty of Medicine, Ramathibodi Hospital. The role of nurses in the Thailand 4.0 era [Internet]. Bangkok: Rama channel tv 2018 [cited 2025 Sep 1]. Available from: https://shorturl.asia/5ZDCk
31. Chaonarin P, Keeratavanithsathian S, Kamolabutra M, Supharoekyothin P. Softskills: Skills Needed for Nurses. TJPHS. 2022; 9(1): 1-17. Thai.

32. International Council of Nurses (ICN). Nurses: A Voice to Lead – Invest in nursing and respect rights to secure global health. Geneva: ICN; 2022.
33. Thailand Nursing and Midwifery Council. Service Standards for Warm Community Nursing Clinics. Nonthaburi: Thailand Nursing and Midwifery Council; 2023. Thai.